EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 1.4.2015
COM(2015) 144 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU IN EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU

o izvajanju Uredbe Sveta (ES) št. 116/2009 z dne 18. decembra 2008 o izvozu predmetov kulturne dediščine

1. januar 2011–31. december 2013

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU IN EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU

o izvajanju Uredbe Sveta (ES) št. 116/2009 z dne 18. decembra 2008 o izvozu predmetov kulturne dediščine

1. januar 2011–31. december 2013

KAZALO

povzetek 4
1. Uvod 5
2. Vsebina uredbe 5
2.1. Evropski okvir 5
2.2. Mednarodni okvir 8
3. Praktični razvoj v zvezi z uredbo 8
4. Statistični podatki o izvajanju po državah članicah 8
4.1. Uporaba standardnega dovoljenja, kot je določeno v členu 2(1) Izvedbene uredbe 8
4.2. Uporaba posebnega odprtega dovoljenja, kot je določeno v členu 2(2) Izvedbene uredbe 9
4.3. Uporaba splošnega odprtega dovoljenja, kot je določeno v členu 2(3) Izvedbene uredbe 9
4.4. Zavrnitev izdaje standardnih dovoljenj 9
4.5. Pošiljke, za katere se je izkazalo, da ne ustrezajo predpisom 10
5. Izzivi za prihodnost 10
5.1. Uporaba elektronskih sistemov 10
5.2. Razlaga kategorij predmetov kulturne dediščine 11
5.3. Sodelovanje med organi 11
5.4. Ustreznost finančnih pragov 12
5.5. Uvoz predmetov kulturne dediščine v EU 12
6. Zaključki 12

1. POVZETEK

To poročilo o izvajanju Uredbe (ES) št. 116/2009 o izvozu predmetov kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: osnovna uredba) zagotavlja informacije o uporabi izvoznih dovoljenj za predmete kulturne dediščine v okviru, ki sta ga vzpostavili osnovna uredba in Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 1081/2012. Poročilo temelji na podatkih, ki so jih zagotovile države članice z odgovori na vprašalnik o uporabi izvoznih dovoljenj. Zajema obdobje od leta 2011 do leta 2013, vključno z nekaterimi gibanji iz začetka leta 2014.

Sporočene številke se nanašajo na tri vrste izvoznih dovoljenj: standardna dovoljenja, posebna odprta dovoljenja in splošna odprta dovoljenja.

Skupno število standardnih dovoljenj, izdanih v obdobju 2011–2013, je bilo 24 564. To vrsto dovoljenja sta v glavnem izdajali Združeno kraljestvo in Italija.

Posebna odprta dovoljenja se izdajo za večkratni začasni izvoz določenega predmeta kulturne dediščine, ki ga izvede določena oseba ali organizacija. V obravnavanem obdobju je bilo izdanih 946 posebnih odprtih dovoljenj skupno 588 osebam ali organizacijam. Več kot 90 % teh dovoljenj so izdali Združeno kraljestvo, Nizozemska in Poljska.

Splošna odprta dovoljenja zajemajo vsakršen začasni izvoz predmetov kulturne dediščine, ki predstavljajo del stalne zbirke muzeja ali drugih institucij. V obravnavanem obdobju je pet držav članic izdalo 472 takšnih dovoljenj, pri čemer je Španija izdala 84 % vseh dovoljenj.

Izdaja standardnega dovoljenja je bila zavrnjena 318-krat, pri čemer je bil najpogostejši razlog to, da je bil zadevni predmet kulturne dediščine obravnavan kot „nacionalno bogastvo“. V tem obdobju je bilo zaznanih 147 neskladnih pošiljk, večina v Franciji in na Nizozemskem (93 % vseh).

Poročilo zagotavlja tudi informacije o trenutnih pobudah in prihodnji izzivih, kot so morebitna uvedba spletne podatkovne baze izdanih izvoznih dovoljenj, ki bi povezovala nacionalne sisteme carinjenja, razlago problematičnih kategorij predmetov kulturne dediščine, navedenih v Prilogi I k osnovni uredbi, sodelovanje med organi, ustreznost finančnih pragov in odsotnost kontrol ob uvozu predmetov kulturne dediščine.

2. UVOD

Uredba Sveta (ES) št. 116/2009[1] z dne 18. decembra 2008 o izvozu predmetov kulturne dediščine (kodificirana različica) (v nadaljnjem besedilu: osnovna uredba) za izvoz določenih predmetov kulturne dediščine iz carinskega območja Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU) določa predložitev izvoznega dovoljenja in zagotavlja, da za izvoz teh predmetov veljajo enotne kontrole na zunanjih mejah EU. Priloga I vsebuje informacije o kategorijah in zahtevah v zvezi s starostjo in/ali vrednostjo predmetov kulturne dediščine, ki jih zajema osnovna uredba.

Izvozna dovoljenja izdaja pristojni organ države članice, na ozemlju katere se predmet kulturne dediščine zakonito nahaja. Carinske kontrole zagotavljajo, da lahko predmeti kulturne dediščine carinsko območje EU zapustijo le, če jih spremlja veljavno izvozno dovoljenje. To naj bi zagotavljalo visoko stopnjo zaščite predmetov kulturne dediščine na notranjem trgu.

Osnovna uredba od Komisije zahteva, da redno poroča Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru. Prvo poročilo je bilo v skladu z Uredbo Sveta št. 3911/92 predloženo leta 2000[2], drugo poročilo pa je bilo v skladu s členom 10 osnovne uredbe izdano leta 2011[3].

Po približno 20 letih izkušenj pri izvajanju Uredbe o izvozu predmetov kulturne dediščine to poročilo zajema triletno obdobje med 1. januarjem 2011 in 31. decembrom 2013, vključuje pa tudi nekaj gibanj iz začetka leta 2014.

Poročilo temelji na informacijah, ki so jih zagotovile države članice z odgovori na vprašalnik, vključno s statističnimi podatki o uporabi dovoljenj[4]. Odraža pomembno delo, opravljeno v sodelovanju z državami članicami v navedenem obdobju.

3. VSEBINA UREDBE

3.1. Evropski okvir

Sistem, ki ga je na ravni Evropske unije uvedla Uredba Sveta (ES) št. 116/2009 v zvezi z izvozom predmetov kulturne dediščine, dopolnjuje druge instrumente in pobude, namenjene zaščiti kulturnih dobrin. Nekaj primerov povezanih ukrepov na ravni EU je navedenih spodaj.

Vračanje predmetov kulturne dediščine

Leta 2009 je Komisija v okviru odbora o izvozu in vračanju predmetov kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: odbor) ustanovila začasno delovno skupino, katere

---

1 Uredba Sveta (ES) št. 116/2009 z dne 18. decembra 2008 o izvozu predmetov kulturne dediščine (kodificirana različica) (UL L 39, 10.2.2009, str. 1). Ta uredba je nadomestila Uredbo Sveta (EGS) št. 3911/92 z dne 9. decembra 1992 o izvozu predmetov kulturne dediščine (UL L 395, 31.12.1992, str. 1), ki se je uporabljala od 30. marca 1993.

2 Poročilo Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu in Ekonomsko-socialnemu odboru o izvajanju Uredbe Sveta (EGS) št. 3911/92 o izvozu predmetov kulturne dediščine in Direktive Sveta 93/7/EGS o vračanju predmetov kulturne dediščine, ki so bili protipravno odstranjeni iz ozemlja države članice (COM(2000)325, 25.5.2000).

3 Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru o izvajanju Uredbe Sveta (ES) št. 116/2009 z dne 18. decembra 2008 o izvozu predmetov kulturne dediščine, 1. januar 2000–31. december 2010 (COM(2011)382, 27.6.2011).

4 Podatke je posredovalo 26 držav članic (BE, BG, CZ, DK, DE, IE, ES, FR, HR, IT, CY, LV, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK).

naloga je bila opredelitev težav pri uporabi Direktive Sveta 93/7/EGS[5] in predlaganje rešitev. Leta 2011 je skupina sklenila, da je treba Direktivo pregledati, da bi postala učinkovitejši instrument za vračanje nacionalnih bogastev. Sklenila je tudi, da je treba uvesti mehanizme za izboljšanje upravnega sodelovanja in posvetovanja med osrednjimi organi. Te sklepe je potrdilo četrto poročilo Komisije o pregledu uporabe Direktive 93/7/EGS[6].

Po javnem posvetu in oceni učinka je Komisija 30. maja 2013 predstavila predlog za prenovitev Direktive 93/7/EGS[7]. To je pripeljalo do sprejetja Direktive 2014/60/EU dne 15. maja 2014[8]. Nove določbe bodo začele veljati 19. decembra 2015.

Nova direktiva bo omogočala vračanje vseh predmetov kulturne dediščine[9], ki jih država članica opredeli kot nacionalno bogastvo z umetniško, zgodovinsko ali arheološko vrednostjo, kar bo omogočalo učinkovitejšo zaščito kulturne dediščine držav članic. V ta namen bodo osrednji organi, ki so odgovorni za direktivo v državah članicah, morali sodelovati in izmenjavati informacije o protipravno odstranjenih predmetih kulturne dediščine tako, da bodo uporabljali informacijski sistem za notranji trg (IMI)[10].

Mobilnost zbirk

Svet je v svojem delovnem načrtu za kulturo (2011–2014)[11] v okviru izvajanja Evropske agende za kulturo[12] marca 2011 ustanovil delovno skupino o mobilnosti zbirk. Septembra 2012 je delovna skupina pripravila poročilo in sklop orodij o praktičnih načinih za zmanjševanje stroškov posojanja in izposojanja predmetov kulturne dediščine med državami članicami.

Trgovina s predmeti kulturne dediščine

Komisija je financirala študijo *Preprečevanje nezakonite trgovine s predmeti kulturne dediščine in boj proti njej*[13], katere končno poročilo je bilo predloženo oktobra 2011[14]. Poročilo je navedlo trenutne zakonske in operativne ovire za preprečevanje nezakonite trgovine s predmeti kulturne dediščine in boj proti njej, kot so težave pri izmenjavi informacij med državami članicami in potreba po posebnem

---

5 Direktiva Sveta 93/7/EGS z dne 15. marca 1993 o vračanju predmetov kulturne dediščine, ki so bili protipravno odstranjeni iz ozemlja države članice (UL L 74, 27.3.1993, str. 74), kakor je bila spremenjena z Direktivo 96/100/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. februarja 1997 (UL L 60, 1.3.1997, str. 59) in Direktivo 2001/38/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2001 (UL L 187, 10.7.2001, str. 43). To direktivo je medtem nadomestila Direktiva 2014/60/EU (UL L 159, 28.5.2014, str. 1). Glej tudi opombo 8.

6 Za več podrobnosti glej Četrto poročilo o uporabi Direktive Sveta 93/7/EGS, COM(2013)310, 30.5.2013.

7 COM(2013)311, 30.5.2013.

8 Direktiva 2014/60/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o vračanju predmetov kulturne dediščine, ki so bili protipravno odstranjeni z ozemlja države članice, in o spremembi Uredbe (EU) št. 1024/2012 (prenovitev). Glej tudi opombo 5.

9 Direktiva 93/7/EGS je vključevala prilogo, v kateri so bile navedene kategorije predmetov kulturne dediščine, ki je bila enaka Prilogi I k osnovni uredbi. Nova direktiva te priloge ne vsebuje več.

10 Informacijski sistem za notranji trg je bil formalno določen z Uredbo (EU) št. 1024/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o upravnem sodelovanju prek informacijskega sistema za notranji trg in razveljavitvi Odločbe Komisije 2008/49/ES (uredba IMI).

11 UL C 325, 2.12.2010, str. 1.

12 Resolucija Sveta z dne 16. novembra 2007 o Evropski agendi za kulturo (UL C 287, 29.11.2007, str. 1).

13 Poročilo je bilo pripravljeno za Generalni direktorat Komisije za notranje zadeve po pogodbi HOME/2009/ISEC/PR/019-A2.

14 http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/crime_prevention_en.htm.

usposabljanju za carinike, da bi prepoznali sumljive predmete. Poročilo je priporočilo, naj Komisija ustanovi koordinacijski oddelek, ki bi bil pristojen za pospeševanje stikov med zadevnimi organi in organiziranje usposabljanj za uradnike.

Decembra 2011 so sklepi Sveta o preprečevanju kaznivih dejanj v zvezi s predmeti kulturne dediščine in boju proti njim[15] med drugim priporočili, naj države članice okrepijo sodelovanje med organi kazenskega pregona, organi na področju kulture in zasebnimi organizacijami.

Poleg tega bila je oktobra 2012 z resolucijo Sveta vzpostavljena neuradna mreža organov kazenskega pregona in strokovnjakov, pristojnih na področju predmetov kulturne dediščine (EU CULTNET)[16]. Glavni cilj mreže je izboljšati izmenjavo informacij v zvezi s preprečevanjem nezakonite trgovine s predmeti kulturne dediščine, kot so prepoznavanje in izmenjava neoperativnih informacij o kriminalnih združbah, za katere obstaja sum, da so vpletene v nezakonito trgovino z ukradenimi predmeti kulturne dediščine, in informacij o ovirah za čezmejno sodelovanje. K sodelovanju v mreži so bili povabljeni carinski organi zaradi pristojnosti pri spremljanju in nadzoru gibanj predmetov kulturne dediščine prek zunanjih meja EU.

Novembra 2011 so Italija, Malta, Grčija in Ciper v sodelovanju z Regionalnim obveščevalnim uradom za zvezo Svetovne carinske organizacije (RILO WE) in ob udeležbi 17 drugih držav[17] izvedle skupno carinsko operacijo COLOSSEUM[18]. Med desetdnevno operacijo so štiri države članice zasegle nezakonite predmete kulturne dediščine (po en zaseg v Italiji, na Malti, v Grčiji in na Nizozemskem, skupno 134 artefaktov).

Skupna carinska operacija ODYSSEUS v prvi polovici leta 2014 je bila usmerjena proti goljufijam na področju kulturne dediščine v Sredozemlju. K sodelovanju v operaciji je bilo povabljenih 19 držav članic[19]. Dve operativni fazi sta se osredotočali na zbiranje podatkov, povezanih z zaznavanjem in zasegom nezakonitih pošiljk predmetov kulturne dediščine in na okrepljene kontrole. Končno poročilo bo objavljeno marca 2015.

Decembra 2013 je Svet sprejel uredbo o omejevanju pretoka predmetov kulturne dediščine, odstranjenih iz Sirije[20]. Seznam predmetov, za katere veljajo omejitve, je enak seznamu, ki je vključen v osnovno uredbo.

Komisija je financirala tudi projekt za vzpostavitev mednarodne opazovalnice za nezakonito trgovino s predmeti kulturne dediščine, ki jo je predstavil Mednarodni muzejski svet (ICOM)[21]. Opazovalnica je bila ustanovljena kot odgovor na pomanjkanje centraliziranih statističnih podatkov in dostopnih veljavnih informacij o nezakoniti trgovini s predmeti kulturne dediščine. Cilj opazovalnice je zbiranje informacij iz različnih virov, ki bi jih nato zbrane objavili v prvem globalnem

---

15 17541/11 ENFOPOL 415 CULT 111 ENFOCUSTOM 143.

16 14232/12 ENFOPOL 292 CULT 116 ENFOCUSTOMS 93.

17 BE, BG, CZ, DE, ES, IT, LU, HU, NL, AT, RO, SK in Rusija, Švica, Turčija, Ukrajina in ZDA.

18 10515/1/12 REV 1 ENFOCUSTOMS 45 ENFOPOL 159.

19 BE, BG, CZ, DE, EL, ES, FR, HR, IT, CY, MT, HU, NL, AT, PL, PT, RO, SI, UK.

20 Uredba Sveta (EU) št. 1332/2013 z dne 13. decembra 2013 o spremembi Uredbe (EU) št. 36/2012 o omejevalnih ukrepih glede na razmere v Siriji (UL L 335, 14.12.2013, str. 3).

21 HOME/2011/ISEC/AG/2607.

poročilu, kar prispeva k izmenjavi informacij med državami članicami in izboljšuje znanje med uradniki. Namensko spletišče je bilo vzpostavljeno aprila 2014[22].

3.2. Mednarodni okvir

Na mednarodni ravni sta najpomembnejša instrumenta v zvezi z izvozom predmetov kulturne dediščine Unescova konvencija[23] iz leta 1970 in konvencija UNIDROIT[24] iz leta 1995. Unescovo konvencijo iz leta 1970 je do zdaj ratificiralo 23 držav članic EU, njeno članstvo danes zajema 127 držav pogodbenic. Le 14 držav članic EU je ratificiralo konvencijo UNIDROIT iz leta 1995.

Marca 2014 se je začela skupna operacija Unesca in EU za zaustavitev izgubljanja kulturne dediščine v Siriji. Cilja projekta *Nujna zaščita sirske kulturne dediščine*[25] sta krepitev tehnične pomoči in gradnja zmogljivosti nacionalnih zainteresiranih strani in upravičencev, vključno z usposabljanjem policistov in carinikov v Siriji in sosednjih državah.

4. PRAKTIČNI RAZVOJ V ZVEZI Z UREDBO

Prvotna Izvedbena uredba (EGS) št. 752/93 je bila razveljavljena z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) št. 1081/2012) (v nadaljnjem besedilu: Izvedbena uredba). Ta uredba predvideva tri vrste izvoznih dovoljenj (standardno dovoljenje, posebno odprto dovoljenje in splošno odprto dovoljenje) in določa pravila za njihovo uporabo. V skladu s členoma 3(2) in 5(2) osnovne uredbe so bili marca 2014 v *Uradnem listu Evropske unije* objavljeni najnovejši seznami organov, pooblaščenih za izdajanje izvoznih dovoljenj[26], seznam carinikov, pooblaščenih za obravnavo izvoznih formalnosti[27], pa je bil objavljen en mesec prej. Poleg tega se je Odbor za izvoz in vračanje predmetov kulturne dediščine, ustanovljen v skladu s členom 8 osnovne uredbe, v obravnavanem obdobju srečal trikrat in enkrat v začetku leta 2014.

5. STATISTIČNI PODATKI O IZVAJANJU PO DRŽAVAH ČLANICAH

5.1. Uporaba standardnega dovoljenja, kot je določeno v členu 2(1) Izvedbene uredbe

Standardno dovoljenje se običajno uporablja za vsak izvoz, za katerega velja osnovna uredba.

---

22 http://obs-traffic.museum/.

23 Unescova konvencija o sredstvih za prepoved in preprečevanje nezakonitega uvoza, izvoza in prenosa lastništva kulturnih dobrin, Pariz, 14. novembra 1970; ratificirale so jo naslednje države članice: BE, BG, CZ, DK, DE, EE, EL, ES, FR, HR, IT, CY, LT, HU, NL, PL, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK.

24 Konvencija UNIDROIT o ukradenih ali nezakonito izvoženih predmetih kulturne dediščine, Rim, 24. junija 1995; ratificirale so jo naslednje države članice: DK, EL, ES, HR, IT, CY, LT, HU, PT, RO, SI, SK, FI, SE.

25 http://www.unesco.org/new/en/safeguarding-syrian-cultural-heritage/international-initiatives/emergency-safeguarding-of-syria-heritage/.

26 UL C 72, 11.3.2014, str. 16 (popravljena hrvaška različica je bila objavljena v UL C 205, 2.7.2014, str. 27).

27 UL C 40, 11.2.2014, str. 6.

Priloga 1 vsebuje pregled števila standardnih dovoljenj, ki so jih izdale države članice[28]. Skupno število se je zvišalo z 21 498 v letu 2011 na 24 564 v letu 2013 (+14 %). Te letne številke so tudi višje od povprečja, sporočenega za prejšnje obdobje (2000–2010).

Priloga 1 nadalje kaže, kakšen delež vseh izdanih dovoljenj pripada posameznim državam članicam[28]. Številke kažejo, da je izvoz predmetov kulturne dediščine iz EU najpogostejši v dveh državah članicah: v Italiji z 37–40 % in Združenem kraljestvu s 33–36 % deleža v letih 2011–2013. Prvima dvema sledijo Francija (12–13 %), Nemčija (4–5 %), Avstrija (2–3 %), Španija (1–3 %), Portugalska, Nizozemska in Belgija (vsaka po 1 %).

5.2. Uporaba posebnega odprtega dovoljenja, kot je določeno v členu 2(2) Izvedbene uredbe

Posebno odprto dovoljenje zajema večkratni začasni izvoz določenega predmeta kulturne dediščine, ki ga izvede določena oseba ali organizacija.

Priloga 2 vsebuje pregled števila posebnih odprtih dovoljenj, ki so bila v obtoku v državah članicah[28]. Skupno število se je zvišalo z 261 v letu 2011 na 365 v letu 2013 (+40 %). Vendar pa ni mogoče ugotoviti jasnega trenda, saj podatki za prejšnje obdobje (2000–2010) kažejo, da številke na letni ravni močno nihajo. V vsakem primeru so številke relativno nizke.

Iz številk je razvidno, da je le sedem držav članic (Francija, Ciper, Madžarska, Nizozemska, Poljska, Slovenija in Združeno kraljestvo) uporabilo to vrsto dovoljenja. Največje uporabnice so bile Združeno kraljestvo (33 %), Nizozemska (30 %) in Poljska (28-odstotni delež v letih 2011–2013).

V Prilogi 3 je prikazano število oseb ali organizacij, ki so bile imetnice posebnih odprtih dovoljenj.

5.3. Uporaba splošnega odprtega dovoljenja, kot je določeno v členu 2(3) Izvedbene uredbe

Splošno odprto dovoljenje zajema vsakršen začasni izvoz katerega koli od predmetov kulturne dediščine, ki predstavljajo del stalne zbirke nekega muzeja ali druge institucije.

Priloga 4 vsebuje pregled števila splošnih odprtih dovoljenj, ki so bila v obtoku v državah članicah[28]. Število je relativno nizko (141 dovoljenj v letu 2011, 172 dovoljenj v letu 2012 in 159 dovoljenj v letu 2013).

Iz številk je razvidno, da je le pet držav članic (Bolgarija, Španija, Ciper, Poljska in Slovenija) uporabilo to vrsto dovoljenja. Španija je bila daleč največja uporabnica s 84-odstotnim deležem.

5.4. Zavrnitev izdaje standardnih dovoljenj

Priloga 5 vsebuje pregled števila vlog za standardna dovoljenja, ki so jih pristojni organi zavrnili[28]. Le sedem držav članic je sporočilo zavrnitve, pri tem je bilo od skupno 318 prijavljenih primerov 72 % v Italiji in 25 % v Španiji.

[28] Številke vsebujejo podatke, ki jih je posredovalo 26 držav članic (glej opombo 4). Vendar primerljive številke iz obdobja 2000–2010 ne kažejo, da bi manjkajoči podatki spremenili ugotovitve, podane za obravnavano obdobje.

Glavni razlog za zavrnitev dovoljenja je bil ta, da je zadevna država članica predmet za izvoz obravnavala kot nacionalno bogastvo.

Številni primeri, v katerih je bila podana nepopolna vloga, niso vključeni v sporočene številke, ker pri takšnih primerih običajno ne pride do zavrnitve, ampak organi, pristojni za izdajo dovoljenj, vlagatelju dajo možnost predložitve manjkajoče dokumentacije.

Število zavrnjenih dovoljenj v EU je zelo nizko, če ga primerjamo s skupnim številom izdanih dovoljenj (0,4 %). Podoben delež je bil ugotovljen v prejšnjem obdobju (2000–2010).

5.5. Pošiljke, za katere se je izkazalo, da ne ustrezajo predpisom

V Prilogi 6 je prikazano število pošiljk, za katere se je izkazalo, da ne ustrezajo veljavnim predpisom[29]. Države članice so poročale o skupno 147 primerih v triletnem obdobju, kar je razmeroma malo v primerjavi s skupnim številom izdanih dovoljenj (to predstavlja 0,2 % skupnega števila izdanih dovoljenj). Večina primerov (136 od skupno 147 primerov) pripada dvema državama članicama (Francija in Nizozemska).

Države članice so navedle, da so neustrezne pošiljke običajno odkrili njihovi carinski organi ali policija. Odvisno od okoliščin primera in veljavne nacionalne zakonodaje so nadalje ukrepali pristojni organi, policija in sodni organi.

6. IZZIVI ZA PRIHODNOST

Med obravnavanim obdobjem so potekale poglobljene razprave o številnih temeljnih temah, ki vplivajo na prihodnost obstoječega sistema. Srečanja odbora so ponudila primerno platformo za izmenjavo idej in sprožitev nadaljnjih ukrepov.

6.1. Uporaba elektronskih sistemov

V veliki večini držav članic še vedno ni mogoče vložiti vloge za izdajo izvoznega dovoljenja z uporabo elektronskega obrazca. Z izjemo Španije je treba tudi v tistih državah članicah, kjer so elektronski obrazci na voljo, dejansko vlogo podati na papirju. Elektronska dovoljenja zato tudi niso na voljo v nobeni državi članici, razen v Španiji. V Španiji je elektronsko pridobljeno dovoljenje vseeno treba natisniti ali prenesti s spleta za predložitev carini.

O možnosti razvoja elektronskega sistema za izdajo izvoznih dovoljenj na ravni EU je v obravnavanem obdobju potekala široka razprava. Leta 2011 je Francija predlagala preučitev možnosti uvedbe spletne storitve, ki bi lahko povezovala nacionalne sisteme carinjenja. Srečanje o tej temi je potekalo leta 2012, udeležilo se ga je osem držav članic.

Države članice so se strinjale, da bi morebitni prihodnji razvoj skupne podatkovne baze lahko prinesel pomembne prednosti, ki bi močno presegle opredeljene potencialne težave. Vendar je bila poudarjena odsotnost financiranja.

Glede na obstoječe omejitve je Komisija sklenila, da projekt še ni dozorel, vendar je pozvala Francijo, Italijo in Združeno kraljestvo (največje izdajateljice dovoljenj), da

[29] Številke vključujejo podatke 25 držav članic (BG, CZ, DK, DE, IE, ES, FR, HR, IT, CY, LV, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK).

poskušajo razviti konkretnejše ideje. Te države članice so sodelovale na tem področju in naj bi svoje ugotovitve predstavile v bližnji prihodnosti.

6.2. Razlaga kategorij predmetov kulturne dediščine

Določenih predmetov ni vedno enostavno uvrstiti v eno izmed kategorij predmetov kulturne dediščine, naštetih v Prilogi I k osnovni uredbi. Različne države članice lahko v zvezi s tem sprejemajo različne odločitve. Besedilo, ki opisuje posamezne kategorije, je včasih nejasno in posledično omogoča različne razlage.

Po razpravah na sestankih odbora je bil sprejet dogovor o ustanovitvi delovne skupine za razlago kategorij, ki jo sestavljajo predstavniki več držav članic in Komisije. Delovna skupina je dobila nalogo, da oblikuje navodila za razlago nekaterih problematičnih kategorij, ki bi pokrivale tudi posebne vrste predmetov, ki so pri klasifikaciji najbolj problematični (kovanci, ikone, fosili). Delovna skupina se je leta 2013 srečala dvakrat, delala je tudi v podskupinah in z izmenjavo dopisov.

Delovna skupina je ugotovila, da skupna razlaga ne bi rešila vseh težav. Namesto tega bi bilo treba pregledati besedilo nekaterih kategorij, odstraniti kakšno kategorijo ali dodati novo. Ker delovna skupina priznava dejstvo, da bi sprememba Priloge I pomenila revizijo celotne uredbe, se je strinjala, da nadaljuje le delo v zvezi z razlago, in je le poudarila nekatere vidike, ki bi jih bilo treba revidirati: klasifikacija ikon, klasifikacija posamičnih kovancev in posamičnih paleontoloških predmetov, opredelitev „zbirk“, in predmeti, ki jih pokriva kategorija 15.

6.3. Sodelovanje med organi

Ustrezno izvajanje osnovne direktive zahteva prispevke različnih organov, ne samo kulturnih organov in carine, ampak tudi policije. Ključnega pomena je, da organi sodelujejo odprto in aktivno ter da razumejo stališča, omejitve in potrebe ostalih.

To vprašanje je bilo izpostavljeno v razpravah v okviru odbora. Pobuda se je začela s predstavitvijo Avstrije o zadevni carinski zakonodaji. Pozneje so primere dobrega sodelovanja med organi na vseh ravneh predstavile Nizozemska, Madžarska in Italija. Vse države članice so bile pozvane, da predstavijo svoje izkušnje in tako prispevajo k boljšemu razumevanju.

Predstavitve so pokazale, da sodelovanje med organi na Nizozemskem, Madžarskem in v Italiji temelji na okvirnih ali večstranskih sporazumih med pristojnimi ministrstvi. Sodelovanje poteka v obliki posebnih usposabljanj za carinike, izmenjave informacij v zvezi z dejavniki tveganja ali tveganimi profili, sodelovanja v skupnih operacijah za zaznavanje nezakonitih predmetov in pomoči pri prepoznavanju predmetov kulturne dediščine.

Ta pobuda se bo izvajala tudi v prihodnje in bi lahko vodila do razvoja sklopa najboljših praks. Doseženo je bilo tudi soglasje o potrebnem razvoju instrumentov, ki bi omogočali učinkovito sodelovanje med pristojnimi organi iz različnih držav članic.

6.4. Ustreznost finančnih pragov

Priloga I osnovne uredbe določa finančne pragove, ki se uporabljajo za večino kategorij[30] predmetov kulturne dediščine, ki so našteti v njej. Za predmete, ki sodijo v navedene kategorije, je izvozno dovoljenje potrebno le, če njihova vrednost doseže veljavni prag.

Za večino držav članic so finančni pragovi previsoki in bi jih bilo treba znižati. Države članice trdijo, da uredba ne izpolnjuje svoje vloge pri zaščiti njihove nacionalne dediščine zaradi visokih vrednosti pragov. To delno pojasnjuje zelo omejeno uporabo uredbe v številnih državah članicah[31].

V skladu s členom 10 osnovne uredbe bi bilo treba zneske, navedene v Prilogi I, redno pregledovati in morebiti posodabljati na podlagi gospodarskih in monetarnih kazalnikov. Ta določba ni več prilagojena razmeram v EU. Če bi prišlo do revizije uredbe, bi večina držav članic zagovarjala znižanje obstoječih pragov.

6.5. Uvoz predmetov kulturne dediščine v EU

V različnih forumih je bila izražena zaskrbljenost zaradi odsotnosti instrumenta, s katerim bi nadzorovali uvoz predmetov kulturne dediščine v EU, kar je vprašanje, ki je v izključni pristojnosti EU.

Pri tem je EU uvedla omejitve na uvoz predmetov kulturne dediščine iz Iraka[32] in Sirije[33]. Uredba (ES) št. 1210/2003 prepoveduje uvoz, izvoz in trgovanje z iraškimi kulturnimi dobrinami, kadar so bili predmeti nezakonito odstranjeni iz Iraka brez soglasja njihovih zakonitih lastnikov ali kadar je bila s tem kršena iraška zakonodaja. Podobno Uredba (EU) št. 1332/2013 prepoveduje uvoz, izvoz in prenašanje sirskih predmetov kulturne dediščine, kadar obstaja sum, da so bili odstranjeni brez soglasja zakonitih lastnikov ali da je bilo s tem kršeno sirsko ali mednarodno pravo. Kategorije predmetov, za katere veljajo te uredbe, so navedene v prilogah k uredbama, pri čemer se obe ujemata s Prilogo I k osnovni uredbi. 12. oktobra 2012 so francoski cariniki zasegli 13 arheoloških predmetov iz Iraka.

7. ZAKLJUČKI

Sistem, ki je bil prvotno oblikovan za 12 držav članic in uveden leta 1993 za kontrolo izvoza predmetov kulturne dediščine na zunanjih mejah EU, so države članice uporabljale v različnem obsegu. Velikost in pomen nacionalne dediščine posameznih držav ter relativni razvoj njihovih umetniških trgov so močno vplivali na spoštovanje sistema s strani držav članic.

Medtem ko večina držav članic meni, da je obstoječa zakonodaja uporabna, vidijo tudi potrebo po praktičnih izboljšavah. Številne tekoče in prihodnje pobude naj bi prispevale k boljšemu delovanju sistema. Glavni pogoj za to je dobro sodelovanje med vsemi akterji in na vseh ravneh.

---

30 Razen za kategorije 1 (arheološki predmeti), 2 (razstavljeni spomeniki), 9 (inkunabule in rokopisi) in 12 (arhivi).

31 Skoraj vse države članice, ki so se EU pridružile od leta 2004, menijo, da so finančni pragovi previsoki.

32 Uredba Sveta (ES) št. 1210/2003 z dne 7. julija 2003 o nekaterih posebnih omejitvah gospodarskih in finančnih odnosov z Irakom in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 2465/96 (UL L 169, 8.7.2003, str. 6).

33 Glej opombo 20.

* * *

Komisija poziva Evropski parlament, Svet in Evropski ekonomsko-socialni odbor, naj se seznanijo s tem poročilom